

De betrokkenen bij gedwongen opname op grond van overgangsrecht Wet Bopz

Deze informatie is alleen van toepassing in situaties die vallen onder het overgangsrecht Wet Bopz. Zie hiervoor: www.dwangindezorg.nl/overgangsrecht.

Rol van de huisarts bij een Bopz-opname

De huisarts kan betrokken zijn bij een gedwongen opname. Hij kan de cliënt ondersteunen met advies.

De huisarts biedt hulp aan mensen met psychische problemen, een verstandelijke beperking of dementie. Ook mensen uit de omgeving kunnen de huisarts van de cliënt benaderen als het niet goed gaat met de cliënt.

De huisarts blijft op de hoogte

- De huisarts wordt op de hoogte gesteld als een van zijn cliënten gedwongen wordt opgenomen en als hij weer wordt ontslagen uit de instelling.
- De behandelaar kan de huisarts tijdens de opname een uitgebreid verslag sturen over de cliënt.
- Als de cliënt dat niet wil, kan hij vragen om dit niet te doen. Dan geeft de psychiater alleende datum van ontslag door.

De huisarts en het beroepsgeheim

Een huisarts heeft een beroepsgeheim. Hij mag alleen informatie aan anderen geven als zijn patiënt het daarmee eens is. Alleen in heel zwaarwegende situaties mag de huisarts zonder toestemming informatie doorgeven.

Directbetrokkenen vragen misschien aan de huisarts hoe het met hun naaste gaat. De huisarts mag niet zomaar informatie over zijn patiënten geven. Dat kan alleen als de patiënt het daarmee eens is. Dat geldt ook als zijn partner of de kinderen iets willen weten.

Soms mag de huisarts wel zonder toestemming informatie doorgeven aan anderen. Er zijn zelfs situaties waarin hij dat móet doen:

- Als de patiënt terzake wilsonbekwaam verklaard is. De huisarts mag dan met de wettelijke vertegenwoordiger over de behandeling praten.
- Als een patiënt iets vertelt wat hij beslist niet mag verzwijgen. Bijvoorbeeld als de patiënt van plan is iemand ernstig kwaad te doen. Als het gaat om (dreiging van) moord of doodslag mag de huisarts die persoon waarschuwen, ondanks het beroepsgeheim.

In sommige situaties is de huisarts wettelijk verplicht om informatie te geven, bijvoorbeeld als hij weet dat een patiënt een bepaalde besmettelijke ziekte heeft.

Rol van de politie bij een Bopz-opname

Betrokkenen, omstanders en hulpverleners kunnen de politie inschakelen als een cliënt in een noodsituatie is. Bij een gedwongen opname zorgen de politie en de ambulancemedewerkers er voor dat de cliënt veilig in de ambulance komt die hem naar de zorginstelling brengt.

Wanneer wordt de politie ingeschakeld?

Zorgverleners kunnen de bijvoorbeeld politie inschakelen als er een noodgeval is, wanneer iemand iets strafbaars doet of als iemand de openbare orde verstoort.

Soms wordt de politie ingeschakeld om de naasten van een persoon die in de war is te waarschuwen. Daarvoor hoeft er geen noodsituatie te zijn.

Wanneer kan de politie iemand aanhouden?

De politie kan een cliënt alleen aanhouden als:

- Hij iets strafbaars doet of heeft gedaan.
- Hij een inbewaringstelling (ibs) of rechterlijke machtiging (rm) heeft en niet zelf naar de instelling gaat. De politie kan hem dan naar de instelling brengen.
- Hij een inbewaringstelling of rechterlijke machtiging heeft en zonder toestemming uit de instelling is vertrokken. De politie kan hem dan terugbrengen naar de instelling.
- De politie sterk vermoedt dat de cliënt niet meer weet wat hij doet en daardoor een gevaar is voor zichzelf of voor zijn omgeving.

Kan de politie iemands huis in komen?

Politieagenten kunnen een cliënt ophalen die gedwongen naar een instelling moet. Vaak gaan ze samen met ambulancemedewerkers naar de cliënt toe. Ze mogen daarbij het huis binnen komen, ook als de cliënt dat niet wil. De politie heeft daarvoor een 'machtiging binnentreden'. Daarmee kunnen politieagenten:

- De deur of het raam forceren als de cliënt ze niet binnenlaat.
- De cliënt vastpakken en hem zo dwingen om de ambulance in te gaan.
- De cliënt fouilleren. De politie kijkt dan of de cliënt gevaarlijke voorwerpen of verboden voorwerpen bij zich heeft, zoals een mes of drugs. Deze voorwerpen worden in beslag genomen.

De politie moet de juiste machtiging hebben

Als de politieagenten voor de deur staan, kan de cliënt vragen of ze de juiste machtiging hebben. Zonder deze machtiging mogen ze het huis namelijk niet binnen, tenzij er een acute noodsituatie is zoals brand, ontploffingsgevaar of een gijzeling.

Rol van de politie op het terrein van een instelling

Soms ontstaat een noodsituatie in de instelling of op het terrein van de instelling. Zo nodig wordt de politie dan ingeschakeld.

- Politieagenten kunnen alleen optreden wanneer er sprake is van een noodsituatie.
- Ze kunnen assisteren als de veiligheid van een of meer cliënten of van andere mensen ernstig in gevaar is.
- De politie werkt daarbij samen met de zorgverleners.

De politie zal ook ingeschakeld worden als een cliënt iets strafbaars heeft gedaan.

Rol van de officier van justitie bij een Bopz-opname

De officier van justitie is een vertegenwoordiger van het Openbaar Ministerie. Hij beoordeelt verzoeken tot gedwongen opnames op grond van de Wet Bopz en bepaalt of het verzoek doorgaat naar de rechter.

Rol van de officier bij een inbewaringstelling

De officier van justitie krijgt de opdracht tot inbewaringstelling en de geneeskundige verklaring van de burgemeester.

- De officier kijkt of de geneeskundige verklaring door de juiste persoon is opgesteld.
- Hij beoordeelt alle informatie.
- Vindt hij dat een cliënt nog langer opgenomen moet blijven? Dan stuurt hij de stukken naar de rechter.
- De officier informeert de Bopz-arts van de instelling hierover.

Rol van de officier bij rechterlijke machtigingen

De officier van justitie is ook betrokken bij de procedures rond rechterlijke machtigingen (rm):

- voorlopige rm en rm tot voortgezet verblijf
- voorwaardelijke rm
- rm op eigen verzoek
- zelfbindingsmachtiging

Bij een rechterlijke machtiging verzoekt iemand aan de officier van justitie om de rechter in te schakelen voor een gedwongen opname. De officier beoordeelt de stukken. Als hij vindt dat de cliënt opgenomen moet worden, (of blijven), dan stuurt hij de stukken door naar de rechter.

Geen persoonlijk contact tussen officier en cliënt

De officier komt niet met de cliënt praten. Hij beoordeelt informatie aan de hand van de papieren die hij binnen krijgt. De officier is er meestal ook niet bij de rechtszitting over een gedwongen opname.

Rol van de officier als een cliënt zonder toestemming uit een instelling vertrekt

Als een gedwongen opgenomen cliënt zonder toestemming uit de instelling vertrekt, moet de instelling de officier van justitie waarschuwen. De officier kan dan de politie de opdracht geven om de cliënt te zoeken.

Welke informatie krijgt de officier van justitie over een cliënt?

De officier van justitie krijgt een verzoek om een cliënt gedwongen op te laten nemen. Bij dat verzoek zitten documenten die nodig zijn voor de opname, zoals de geneeskundige verklaring en eventueel een behandelplan.

In de geneeskundige verklaring staat:

- welke ziekte de cliënt (waarschijnlijk) heeft;
- vanwege welk gevaar de cliënt opgenomen zou moeten worden.

Soms krijgt de officier van justitie ook het behandelplan of andere stukken te zien, zoals een verslag over een eventuele eerdere gedwongen opname. De officier heeft geen toegang tot het patiëntendossier.

Mag de officier informatie verstrekken over cliënten?

De officier moet zorgvuldig omgaan met informatie over een cliënt. Hij mag niet zomaar informatie aan anderen geven.

Soms is de officier echter verplicht om informatie over de cliënt aan anderen te geven. Hij moet bijvoorbeeld de rechter inschakelen als hij vindt dat de cliënt (langer) opgenomen moet worden. Dan stuurt hij de geneeskundige verklaring en het verzoek van de aanvrager naar de rechter.

Rol van de advocaat bij een Bopz-opname

Een advocaat is iemand die de wet kent en die weet welke rechten een cliënt heeft. Een advocaat komt op voor de belangen van zijn cliënt.

Juridisch advies en bijstand

Een advocaat geeft juridisch advies en vertegenwoordigt cliënten bij een zitting van de rechtbank. De advocaat zal de zaak eerst met zijn cliënt bespreken. Hij legt uit wat de procedure is bij de rechtbank. De advocaat luistert daarbij vooral naar de cliënt. Hij vraagt wat de cliënt zelf wil, zodat hij zijn belangen kan verdedigen bij de zitting.

Controle op de procedure

De advocaat houdt in de gaten of de juridische procedure goed loopt. Bij een zitting over een gedwongen opname moet er bijvoorbeeld een geneeskundige verklaring zijn van een arts. Ontbreekt deze, dan zal de advocaat dit melden bij de rechter.

Contact met de advocaat tijdens een gedwongen opname

Een gedwongen opgenomen cliënt mag altijd contact opnemen met zijn advocaat. De advocaat mag ook langs komen als een cliënt onder dwang behandeld wordt of als er middelen en maatregelen worden uitgevoerd.

De advocaat behartigt de belangen van de cliënt

Bij de rechter moet een advocaat voor opkomen voor de belangen van zijn cliënt. Hij mag alleen dingen vertellen waarvoor de cliënt toestemming heeft gegeven. De advocaat is echter wel verantwoordelijk voor de behandeling van de zaak en is daarom 'de baas' over hoe hij de zaak aanpakt. De advocaat is niet verplicht om eisen van de cliënt uit te voeren als hij vindt dat die niet goed zijn voor de zaak.

Recht op een advocaat bij een gedwongen opname

Zodra de burgemeester een last tot inbewaringstelling (ibs) heeft afgegeven, zorgt hij ervoor dat de cliënt binnen 24 uur een advocaat krijgt. Ook bij procedures voor een rechterlijke machtiging krijgt de cliënt een advocaat toegewezen. Als de gedwongen opname later wordt verlengd, krijgt de cliënt meestal weer dezelfde advocaat die hem eerder heeft bijgestaan.

De Raad voor Rechtsbijstand regelt de advocaat. De hulp van de advocaat is gratis.

Recht op een advocaat bij andere Bopz-zaken

Ook tijdens een gedwongen opname kan een cliënt te maken krijgen met rechtspraak. Bijvoorbeeld als hij een klacht heeft over dwangbehandeling, middelen en maatregelen of beperking van vrijheden en als de klachtencommissie hem daarin ongelijk heeft gegeven. De cliënt kan zijn klacht dan voorleggen aan de rechter. Of als de geneesheer-directeur het verzoek afwijst om een inbewaringstelling of rechterlijke machtiging op te heffen.

Ook in deze situatie krijgt de cliënt een advocaat toegewezen. Hij moet misschien wel een eigen bijdrage of griffiekosten betalen. De advocaat kan hier meer over vertellen.

Een geschikte advocaat vinden bij een gedwongen opname

Bij een zitting over een gedwongen opname krijgt de cliënt een advocaat toegewezen. Als de cliënt al eerder gedwongen is opgenomen, dan krijgt hij bij een volgende opname meestal dezelfde advocaat toegewezen.

Was hij niet tevreden over die advocaat? Dan kan hij aan de Raad voor Rechtsbijstand doorgeven dat hij liever een andere advocaat wil.

Andere advocaat gewenst?

De patiëntenvertrouwenspersoon (GGZ) of cliëntenvertrouwenspersoon (andere zorginstelling) kan helpen om een advocaat te vinden. Verder kunt u op de websites van de Nederlandse Orde van Advocaten en van de Raad voor Rechtsbijstand zoeken naar een advocaat die gespecialiseerd is op een bepaald gebied.

Is een advocaat nodig?

Bij het Juridisch Loket kunt u navragen of een advocaat echt nodig is. Dit advies is gratis. De medewerker van het Juridisch Loket kan u ook doorverwijzen naar een advocaat.

Wat kost een advocaat?

De rechtsbijstand van een toegewezen advocaat is gratis voor de cliënt. In andere situaties is vaak een gedeeltelijke vergoeding mogelijk als de cliënt een laag inkomen heeft.

Toegewezen advocaat: gratis

De bijstand van de advocaat is gratis als iemand een advocaat krijgt toegewezen. Bijvoorbeeld als er een rechtszitting is over een gedwongen opname.

Gefinancierde rechtsbijstand: gedeeltelijke vergoeding

Bij andere zittingen van de rechter of bij juridisch advies van een advocaat moet de cliënt meestal wel zelf betalen. Mensen met een laag inkomen krijgen soms een vergoeding voor de advocaatkosten. Dat heet gefinancierde rechtsbijstand. Meer hierover leest u op de website van de [Nederlandse Orde van Advocaten](#).

Griffierechten

Soms moet de cliënt geld betalen aan de rechtbank voor het behandelen van de zaak. Dat zijn de griffierechten.

Welke informatie krijgt de advocaat over de cliënt?

Een advocaat kan niet zomaar overal informatie over zijn cliënt opvragen. Meestal moet de cliënt daarvoor toestemming geven. Als een advocaat informatie krijgt, dan zal hij dat altijd aan zijn cliënt vertellen.

- **Persoonlijke gegevens**
Als een cliënt een advocaat krijgt toegewezen, krijgt de advocaat de naam en het adres van de cliënt door. Hij krijgt ook de stukken die bij de procedure horen, zoals de geneeskundige verklaring. Hij neemt vervolgens contact met de cliënt op om de zaak voor te bespreken.
- **Stukken van de rechtbank**
De advocaat krijgt verder alle stukken die bij de rechtbank over de zaak binnenkomen. Hij zal deze stukken met de cliënt bespreken. Verdere informatie krijgt de advocaat alleen van de cliënt zelf.
- **Informatie van derden**
De advocaat mag alleen met anderen over de cliënt praten als de cliënt daarvoor toestemming geeft. Hij kan dan bijvoorbeeld contact opnemen met de behandelaar, familie of andere betrokkenen voor meer informatie. Dat mag dus alleen als de cliënt dat goed vindt.
- **Medisch dossier**
Een advocaat mag ook niet zomaar het medische dossier inzien. Dat kan alleen als de cliënt toestemming geeft.
- **Uitspraak van de rechter**
Tot slot krijgt de advocaat ook altijd de uitspraak van de rechter te zien.

Mag een advocaat informatie over een cliënt doorgeven aan anderen?

Een advocaat heeft een geheimhoudingsplicht. Hij mag alleen informatie over een cliënt aan anderen geven als de cliënt daarvoor toestemming geeft.

De advocaat zal ook altijd proberen om alleen met de cliënt te praten, zonder dat daar anderen bij zijn. Maar soms kan dat niet. Als iemand bijvoorbeeld heel psychotisch is en daardoor plotseling agressief kan worden, is er waarschijnlijk een verpleegkundige bij het gesprek aanwezig.

Meer informatie

Cliënten en direct betrokkenen kunnen contact opnemen met het Juridisch Loket.

Rol van de rechter bij een Bopz-opname

De rechter bepaalt of iemand gedwongen opgenomen moet worden op grond van de Wet Bopz. Daarvoor praat hij met de cliënt en met anderen. Hij kijkt ook naar de schriftelijke stukken, zoals de geneeskundige verklaring en soms het behandelplan.

Hoorzitting

De rechter krijgt van de officier van justitie de stukken waarin gevraagd wordt om een cliënt op te nemen. De rechter zal met de cliënt praten. Dat heet een hoorzitting.

De rechter beslist waar dit gebeurt, bijvoorbeeld in de rechtszaal, bij de cliënt thuis of in de instelling.

Wie is er bij de hoorzitting aanwezig?

- Een griffier die opschrijft wat er wordt gezegd.
- De advocaat staat de cliënt bij om aan te tonen waarom een gedwongen opname niet nodig is.
- De behandelaar en eventueel de psychiater die de geneeskundige verklaring heeft opgesteld.
- Soms ook directbetrokkenen.

Telefonische informatie

De rechter kan besluiten om telefonisch informatie te vragen aan mensen die de cliënt goed kennen.

De advocaat moet dan wel te horen krijgen wat zij hebben gezegd. Nadat hij de inhoud van hun verklaringen met de cliënt heeft besproken, mag de advocaat nog reageren (voordat de rechter beslist).

Schriftelijke stukken

De rechter krijgt van de officier van justitie de stukken voor de zitting.

De rechter kijkt in ieder geval altijd naar de geneeskundige verklaring van een arts of psychiater. Hierin staat waarom een arts of psychiater een gedwongen opname nodig vindt.

Soms is er ook een behandelplan of worden er bij de zitting nog andere stukken gegeven. De advocaat kan bij de zitting een pleitnota geven, maar in de praktijk gebeurt dit zelden.

Beoordeling van de stukken

De rechter kijkt eerst of alle stukken die wettelijk verplicht zijn, zoals een geneeskundige verklaring, beschikbaar zijn.

Het gevaarscriterium

De rechter beoordeelt of er sprake is van (acuut) gevaar en of dat gevaar komt door een psychische ziekte. Hij kijkt ook of een opname in een ziekenhuis de enige mogelijkheid is om het gevaar te stoppen.

Correcte procedure

De rechter controleert verder of de procedures correct zijn verlopen.

Wie ondersteunt de cliënt bij de hoorzitting over een gedwongen opname?

Als een cliënt voor de rechter moet komen in verband met een gedwongen opname, dan krijgt hij een advocaat toegewezen.

De cliënt kan ook zelf iemand die hij vertrouwt uitnodigen als de rechter met hem komt praten.

Wat kan de cliënt doen als de rechter een gedwongen opname nodig vindt?

De cliënt kan niet in hoger beroep als de rechter beslist dat hij gedwongen opgenomen moet worden. Er zijn wel andere mogelijkheden om de gedwongen opname te stoppen.

Verzoek aan de behandelaar

De cliënt kan aan zijn behandelaar of de Bopz-arts vragen om de gedwongen opname te stoppen.

In cassatie

De cliënt kan in cassatie gaan bij de Hoge Raad. De Hoge Raad is de hoogste rechterlijke instantie in Nederland. De leden ervan zijn rechters en zij beoordelen of lagere rechters hun werk goed hebben gedaan.

De leden van de Hoge Raad gaan niet na of de feiten kloppen. Zij controleren bijvoorbeeld niet of er wel echt gevaar dreigde toen de cliënt gedwongen werd opgenomen.

De leden komen ook niet met de cliënt praten. Zij beoordelen het cassatieberoep aan de hand van de papieren. Een advocaat kan vertellen of de cliënt in aanmerking komt voor cassatie en hoeveel geld het kost.

Bij een inbewaringstelling (ibs) heeft het in de praktijk geen zin om in cassatie te gaan, omdat deze al is verlopen voordat de Hoge Raad de zaak behandelt. Als de ibs inmiddels is verlopen, zal de Hoge Raad het cassatieverzoek in de regel ook niet ontvankelijk verklaren.

Rol van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd bij Bopz-opnames

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (in oprichting) bewaakt en bevordert de veiligheid en kwaliteit van de zorg.

Taken bij gedwongen zorg

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd heeft verschillende taken bij gedwongen zorg:

- Toezien op een verantwoorde behandeling, verpleging, verzorging en bejegening van personen die gedwongen zijn opgenomen.
- Na beëindiging van elke dwangbehandeling onderzoeken of de beslissing en de uitvoering daarvan zorgvuldig waren.

Toetsing dwangbehandeling

De inspectie toetst een aantal meldingen van Bopz-dwangbehandeling in de instelling. De inspectie doet hiervoor een dossieronderzoek. Een inspecteur spreekt met de behandelaar, de geneesheer-directeur en zo mogelijk de patiënt.

Toezicht op verantwoorde zorg

De inspectie gaat na welke waarborgen er binnen de instelling zijn om te komen tot verantwoorde zorg. Daarvoor spreekt de inspecteur met:

- de geneesheer-directeur
- een of meer behandelteams
- de middelen- en maatregelencommissie
- cliënten(vertegenwoordigers)

Daarnaast onderzoekt de inspectie de protocollen en richtlijnen.

Algemeen toezicht

Instellingen die zorg geven aan mensen die onder de Bopz vallen, worden periodiek geïnspecteerd met een algemeen toezichtsbezoek.

Samenwerking met Landelijk Meldpunt Zorg

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd werkt nauw samen met het Landelijk Meldpunt Zorg.